

23. januar 2009

ORIENTERINGSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Dansk hørings svar til Kommissionens udkast til meddelelse om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttere reglerne.

Resumé

Kommissionen har den 22. september 2008 sendt et udkast til en ny meddelelse om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttere reglerne i høring. Meddelelsen præciserer de nationale domstoles rolle i forbindelse med sanktionering af en national myndigheds brud på standstill-klausulen, som indebærer, at en myndighed ikke må iværksætte en støtteforanstaltning før denne er anmeldt til og godkendt af Kommissionen, jf. EF-Traktatens artikel 88, stk. 3. Statsstøtte der ydes i strid med standstill-klausulen betegnes som 'ulovlig støtte'.

Meddelelsen præciserer endvidere de nationale domstoles rolle i forbindelse med tilbagesøgning af ulovlig støtte, når Kommissionen har truffet afgørelsen om tilbagebetaling, f.eks. fordi den støtte der er stillet til rådighed for en virksomhed, ikke er forenelig med fællesmarkedet.

Endelig indeholder meddelelsen bestemmelser om samarbejdet mellem Kommissionen og de nationale domstole i statsstøttesager.

Da Kommissionens meddelelser ikke er bindende, har forslaget ingen umiddelbare konsekvenser for dansk ret.

Danmark har i sit hørings svar til Kommissionen bl.a. anført, at Danmark generelt kan støtte meddelelsens indhold. Det er dog den danske opfattelse, at meddelelsen i højere grad bør respektere, at bedømmelsen af de faktiske omstændigheder i en konkret sag altid henhører under den nationale rets kompetence, jf. princippet om national processuel autonomi.

Det forventes, at Kommissionen udsteder en endelig meddelelse primo 2009.

Baggrund

Konkurrencestyrelsen har ved brev af 7. november 2008 (vedlagt) afgivet hørings svar til Kommissionen vedrørende udkast til meddelelse om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttere reglerne.

Kommissionen forventer at fremlægge endelig meddelelse i foråret 2009. Folketinget vil blive orienteret om den endelige meddelelse i overensstemmelse med sædvanlig EU-procedure.

Indhold

Kommissionen vedtog i 2005 en reformplan – Handlingsplan på statsstøtteområdet¹ – for at gøre EU's statsstøttepolitik mere effektiv, gennemsigtig, troværdig og forudsigelig.

¹ Handlingsplan på statsstøtteområdet: Mindre og bedre målrettet statsstøtte: en reformplan for 2005-2009, KOM(2005) 107 endelig.

En af målsætningerne i handlingsplanen på statsstøtteområdet er bl.a. at sikre en mere målrettet håndhævelse og kontrol med hensyn til medlemsstaternes statsstøtte, herunder at private søgsmål ved de nationale domstole kunne bidrage til dette mål ved at sikre øget disciplin på statsstøtteområdet. Kommissionen har på denne baggrund udarbejdet et udkast til en meddelelse om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttereglerne.²

Hovedformålet med Kommissionens nye meddelelse er at informere de nationale domstole og potentielle sagsøgere om de retsmidler, der er tilgængelige i tilfælde af en overtrædelse af statsstøttereglerne, og give dem retningslinjer for den praktiske anvendelse af disse regler.

EF-domstolen har gentagne gange bekræftet, at både de nationale domstole og Kommissionen spiller væsentlige, men adskilte roller i forbindelse med håndhævelsen af statsstøttereglerne³. Det er Kommissionens primære opgave at undersøge, om de foreslåede støtteforanstaltninger er forenelige med fællesmarkedet, på grundlag af de kriterier, der er fastsat i EF-traktatens artikel 87, stk. 2 og 3. Kommissionen er enekompetent til at foretage denne vurdering af foreneligheden, med forbehold for EF-domstolens prøvelsesret.

De nationale domstole er tiltænkt en vigtig rolle dels mht. at sikre, at standstill-klausulen overholdes, dvs. at sikre, at myndighederne ikke udbetaler statsstøtte, som ikke er anmeldt til og godkendt af Kommissionen, jf. EF-traktatens artikel 88, stk. 3, dels i forbindelse med tilbagesøgningsbeslutninger i henhold til artikel 14, stk. 1 i procedureforordningen⁴.

Sanktionering af ulovlig støtte

Meddelelsen præciserer, hvilke retsmidler konkurrenter og tredjeparter, som er berørt af ulovlig statsstøtte, kan benytte ved sagsanlæg ved de nationale domstole. Disse retsmidler omfatter:

1. Forhindring af, at ulovlig støtte udbetales
2. Tilbagesøgning af ulovlig støtte (uanset forenelighed)
3. Opkrævning af ulovlighedsrenter
4. Erstatning til konkurrenter og andre tredjeparter
5. Foreløbige forholdsregler mod ulovlig støtte.

Ad 1) Forhindring af, at ulovlig støtte udbetales

De nationale domstole er forpligtet til at beskytte rettighederne for borgere, der er berørt af overtrædelser af standstill-klausulen. Såfremt en borger, der er berørt af overtrædelsen af standstill-klausulen, anlægger sag herom, f.eks. med påstand om, at myndighedens afgørelse om støttetildelingen er ugyldig, er den nationale domstol forpligtet til at sikre borgerens rettigheder, f.eks. ved at undersøge spørgsmålet og i givet fald forhindre, at den ulovlige støtte udbetales.

² Se Kommissionens pressemeddelelse af 22.9.2008: IP/080/1384

³ Se fx sag C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, se fodnote 8, præmis 37.

⁴ Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93.

Ad 2) Tilbagesøgning af ulovlig støtte

Såfremt den nationale domstol finder, at der er ydet støtte i strid med standstill-klausulen, er domstolen principielt forpligtet til at kræve fuld tilbagebetaling af støttemodtageren. Da den nationale domstol ikke har kompetence til at erklære støtten for forenelig med EF-traktaten, skal den nationale domstol alene forholde sig til, om der er tale om statsstøtte, og om støtten er ydet i strid med standstill-klausulen.

De nationale domstole er dog ikke forpligtet til at kræve tilbagebetaling, hvis Kommissionen, på tidspunktet for den nationale domstols afgørelse, har fastslået, at støtten er forenelig med fællesmarkedet.

Ad 3) Opkrævning af renter

Udover at kræve ulovlig støtte tilbagebetalt, er den nationale domstol forpligtet til at opkræve renter ('ulovlighedsrenter') af beløbet, fra det tidspunkt støtten blev stillet til rådighed for modtageren.

Den nationale domstol er endvidere forpligtet til at opkræve ulovlighedsrenter i de situationer, hvor der ikke stilles krav om tilbagebetaling af selve støttelebeløbet, fordi Kommissionen efterfølgende har godkendt støtten som forenelig med fællesmarkedet.

Det er som udgangspunkt de nationale procedureregler, der finder anvendelse i forbindelse med opkrævning og inddrivelse og renterne.

Ad 4) Erstatningskrav

EF-domstolen har fastslået, at berørte tredjeparter i henhold til national ret kan anlægge erstatningssøgsmål for tab lidt som følge af ulovlig ydet statsstøtte.⁵ Det følger af EF-domstolen praksis, at medlemsstaterne ifalder erstatningsansvar som følge af tilsidesættelse af fællesskabsretten (fx standstill-klausulen), hvis: (i) den bestemmelse, der er tilsidesat, har til formål at tillægge borgerne rettigheder, (ii) tilsidesættelsen er af en hvis grovhed, og (iii) der er en direkte årsagsforbindelse mellem tilsidesættelsen af medlemsstatens forpligtelse og de skadelidtes tab.⁶

Ad 5) Foreløbige forholdsregler

De nationale domstole er endvidere beføjede til at træffe foreløbige forholdsregler i de tilfælde, hvor der er eller vil blive udbetalt ulovlig støtte. Domstolene skal således forhindre, at ulovlig støtte udbetales, indtil sagens realitet er løst.

Den nationale domstol er endvidere forpligtet til at forhindre, at der under en verserende sag udbetales støtte i strid med standstill-klausulen. Domstolen skal i disse tilfælde træffe en foreløbig foranstaltning, der forhindrer udbetalingen indtil sagens realitet er løst.

Anvendelse af foreløbige foranstaltninger skal følge de nationale procedureregler herom.

⁵ Se fx sag C-199/06, CELF og Ministre de la Culture et de la Communication, se fodnote 32, præmis 53 og 55.

⁶ Se fx sag C-524/04, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, Sml. 2007, s. I-2107, præmis 115.

De nationale domstoles rolle i tilbagesøgningsager

Hvis Kommissionen har truffet beslutning om tilbagebetaling af ulovlig statsstøtte, skal medlemsstaten som udgangspunkt omgående gennemføre denne beslutning, jf. procedureforordningen⁷ artikel 14, stk. 3. Tilbagesøgningen sker i overensstemmelse med nationale procedureregler, såfremt disse ikke hindrer en effektiv tilbagesøgning.

På samme måde som ved overtrædelser af standstill-klausulen kan de nationale domstole tage stilling til erstatningssøgsmål anlagt af tredjeparter mod en myndighed for manglende gennemførelse af en tilbagesøgningsbeslutning vedtaget af Kommissionen.

Procedureregler og søgsmålskompetence ved de nationale domstole

Det er som udgangspunkt nationale procedureregler, der finder anvendelse på de søgsmål, meddelelsen omhandler. Anvendelsen af national ret er dog underlagt de fællesskabsretlige principper om ækvivalens og effektivitet.⁸

Bistand fra Kommissionen til de nationale domstole

Kommissionen er forpligtet til at bistå de nationale domstole, når disse har behov for en sådan bistand for at kunne træffe afgørelse i en verserende sag. Det kan f.eks. være oplysninger, om hvorvidt Kommissionen er i færd med at behandle en parallel sag, om en bestemt støtteforanstaltning er blevet anmeldt, eller om Kommissionen allerede har truffet beslutning i sagen.

Kommissionen kan ligeledes anmodes om en udtalelse om, hvorvidt en foranstaltning udgør statsstøtte, om en foranstaltning er omfattet af en gruppefritagelse eller en allerede anmeldt ordning, om bistand i forbindelse med renteberegning etc.

I modsætning til EF-domstolens præjudicielle afgørelser er Kommissionens udtalelser ikke bindende for den nationale domstol.

Afsluttende bestemmelser

De nationale domstole og tredjeparter er kun bundet af indholdet i meddelelsen, for så vidt som den er baseret på eksisterende lovgivning eller andre bindende principper i fællesskabsretten fastlagt af Fællesskabets retsinstanser.

Meddelelsen erstatter samarbejdsmeddelelsen fra 1995.

Følgende danske holdning er tilkendegivet i høringssvaret

Danmark støtter Statsstøttehandlingsplanen fra 2005 og Lissabon-målene, der bl.a. fokuserer på en nedbringelse af statsstøtteniveauet og en omlægning af støtten til horisontale formål. Danmark kan derfor også generelt støtte medde-

⁷ Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93.

⁸ Ækvivalensprincippet indebærer, at nationale procedureregler for søgsmål i henhold til EF-traktatens artikel 88, stk. 3 (standstill-klausulen) ikke må være mindre gunstige end dem, der gælder for søgsmål i henhold til national ret. Effektivitetsprincippet indebærer, at nationale procedureregler ikke må gøre det uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til fællesskabsretten.

lelsen, idet den bidrager til at sikre klarhed omkring de nationale mekanismer for håndhævelse af statsstøtterejerne.

Det er den danske holdning, at meddelelsen bør sondre klarere mellem de områder, hvor Kommissionen *tilbyder* de nationale domstole forskellige typer af informationer og bistand, og de områder, hvor der består en *pligt* for domstolene til at beskytte borgernes rettigheder.

Det er den danske regerings opfattelse, at meddelelsen i højere grad bør respektere, at bedømmelsen af de faktiske omstændigheder i en konkret sag altid hører under den nationale rets kompetence.

På den baggrund vil regeringen foreslå, at meddelelsen modificeres på en række punkter, herunder f.eks. at det præciseres om og i hvilket omfang der er grundlag for at tilkende erstatning til tredjemand for tab, som følge af ulovlig udbetalt statsstøtte, principielt bør foretages efter national ret under overholdelse af principperne om ækvivalens og effektivitet.